

Obsah:

Blíží se velké výročí bl. Alžběty od Nejsvětější Trojice <i>(místo úvodníku)</i>	1
Litanie k bl. Alžbětě od Trojice	4
Eucharistie a růst v sjednocení s Bohem Karmelitánská spiritualita jako cesta k hlubšímu prožívání liturgie (2. část) <i>Paul Menting</i>	6
Šestero velikonoč Edity Steinové v Beuronu <i>P. Gorazd Cetkovský, O. Carm.</i>	9

Blíží se velké výročí bl. Alžběty od Nejsvětější Trojice

Již v předchozích číslech našeho časopisu jsme se zmínili o tom, že 6. listopadu 2006 si církev připomene sté výročí od smrti významné svěřice a duchovní učitelky – bosé karmelitky blahoslavené Alžběty od Nejsvětější Trojice.

Kláster bosých karmelitek v Dijonu, kde Alžběta žila a zemřela, vydal k této příležitosti pětačtyřicetiminutové DVD s titulem „Elisabeth de la Trinité, un amour excessif“ (Alžběta od Nejsvětější Trojice, mimořádná láska, a podílil se na výrobě filmu, nazvaného podle domácí podoby Alžbětina jména: „Sabeth“.

Město Dijon, spjaté s Alžbětiným životem, si bude od 11. června 2006 do června 2007 připomínat její výročí různými iniciativami po celý rok.

Bosý karmelitán z Belgie, P. Conrad de Meester, vydal velký, po léta očekávaný Alžbětin životopis: „Il m'a aimé“ (On mě miloval) a knihu dokumentačního materiálu o Alžbětě, nazvanou: „Elisabeth vue et entendue par les témoins“ (Alžběta očima a ušima svědků). A jeho spolubratr P. Jean Clapier chystá s okruhem spoluautorů knihu teologických studií: „Elisabeth de la Trinité: l'aventure mystique“ (Alžběta od Nejsvětější Trojice: mystické dobrodružství).

O těchto aktivitách aktuálně informuje webová stránka:
<http://elisabeth-dijon.org>

Rádi bychom napomohli tomu, aby výročí bl. Alžběty mohlo být co nejlépe prožito také čtenáři časopisu Karmel a vůbec věřícími v naší zemi, proto jsme se na různé strany obrátili s následující otázkou:

Chystáte se nějak připomenout zmíněné výročí? Bude to dostupné i širšímu okruhu zájemců?

P. Jan Fatka, O.Carm., ředitel Karmelitánského nakladatelství:

K výročí bl. Alžběty připravujeme putovní výstavu, která prostřednictvím 14 panelů velikosti 70 x 100 cm poutavou formou – kombinací obrazového a dokumentačního materiálu s textem – má seznámit veřejnost s životem a spiritualitou bl. Alžběty. Zároveň na www.ikarmel a v dalších prezentačních materiálech budeme připomínat dvě knihy, které naše nakladatelství o této karmelské mystičce vydalo už dříve: Modlitba bl. Alžběty od Nejsvětější Trojice (s podtitulem: Můj Bože v Trojici, Tobě se klaním) a Alžběta od Nejsvětější Trojice (s podtitulem Život v Boží chvále).

P. Vojtěch Kohut, OCD, odborný asistent vyučující spirituální teologii na KTF UK v Praze:

Již jsme v podstatě s připomínáním tohoto výročí začali, neboť jsme zahájili rok bl. Alžběty od Trojice triduem před její liturgickou památkou v loňském roce (5.–7. listopadu 2005). Při té příležitosti jsme se v kostele sv. Benedikta pražských bosých karmelitek společně zamýšleli nad posmrtným Alžbětiným posláním (vodítkem nám při tom byly úvahy P. Jeana Rémyho), nad její teologií modlitby (s pomocí komentářů otců Redempta Valabka, O.Carm., a Conrada de Meestera, OCD) a také jsme si přiblížili Alžbětiny rady pro život modlitby (jak je prezentuje Jean Lafrance). Při této příležitosti jsem rovněž sestavil litanie k bl. Alžbětě, přičemž jednotlivé invokace tvoří její vlastní výpovědi o tom, kým je nebo by chtěla v církvi být. Text těchto litaní dáváme k dispozici i čtenářům časopisu Karmel na stránkách tohoto čísla. Předpokládám, že toto triduum bude zopakováno i letos ve stejných dnech, ovšem pravděpodobně spíše u Pražského Jezulátka.

Další význačnou aktivitou bude letošní *Den spirituality*, který slaví své první malé jubileum (10 let) a bude věnován právě postavě bl. Alžběty. Pozvání jsou přednášející z Francie: P. Jean Rémy, P. Dominique Garnier a P. Patrick-Marie Févotte. Ty by měl snad ještě doplnit jeden český přednášející. Den spirituality 2006 se uskuteční dne 20. května v Praze, místo a přesný program celé akce budou zveřejněny, jak doufám, co nejdříve.

Ostatní aktivity jsou menšího a spíše internějšího rázu: jde o společnou četbu textů bl. Alžběty či jednotlivé přednášky nebo formační setkání v rámci našich mužských i ženských komunit, jakož i setkání členů sekulárního (tzv. třetího) řádu.

Sr. Miriam od Dítěte Ježíše, OCD, převorka Karmelu sv. Josefa v Praze: Bl. Alžbětu jsme začaly slavit v roce 2005 triduem, které již zmiňoval O. Vojtěch. I letos plánujeme před její památkou triduum (přednáška, krátká adorace, požehnání), které by vedl u nás v kostele O. David, OCD. Bude přístupné pro všechny, i pro ty, kteří třeba už slyšeli předešlé triduum. Také bychom chtěly nechat vydat obrázky bl. Alžběty s její modlitbou či myšlenkami.

Sr. Marie Amáta od Bolestné Matky, OCD, převorka Karmelu Matky Boží v Dačicích:

Poprosily jsme O. Vojtěcha, OCD, o triduum, které měl v Praze. To se uskuteční pravděpodobně v listopadu kolem svátku Alžběty, podle časových možností O. Vojtěcha. Rády bychom k tomu přizvaly i dačickou veřejnost. Půjde vždy o přednášku a večerní mši svatou (v každý den tridua).

Sr. Taddea (karmelitky sv. Terezie), představená Karmelu Edith Steinové v Praze-Košířích:

Kromě obvyklého slavení Alžbětiny liturgické památky v listopadu 2006 chystáme ve spolupráci s pražskou akademickou farností u Nejsvětějšího Salvátora víkendové rekolekce inspirované spiritualitou bl. Alžběty od Trojice. Přesné datum a další informace ovšem uvedeme až později ve zpravodaji a na internetových stránkách salvátorské farnosti (možná i na našich, jestli se nám je podaří včas uvést do provozu...).

11 juin 2006

Trinité

3 juin 2007

De nombreuses célébrations sont prévues à travers le monde...

et déjà à Dijon ou à Flavignerot en 2006 :

11 juin : Ouverture à St Michel

8-9 nov. : Fêtes au Carmel

12 nov. : Messe télévisée à St Michel

17 nov. : Récital de piano

18-19 nov. : Colloque

"Je voudrais Le faire connaître, Le faire aimer de toute la terre !"

Année du Centenaire

Litanie k bl. Alžbětě od Trojice

1. Prosba k Bohu

Kyrie, eleison.

Kyrie, eleison.

Christe, eleison.

Christe, eleison.

Kyrie, eleison.

Kyrie, eleison.

Bože, náš nebeský Otče,

Bože Synu, Vykupiteli světa,

Bože Duchu svatý,

Bože v Trojici jediný,

nebo: Pane, smiluj se.

Pane, smiluj se.

Kriste, smiluj se.

Kriste, smiluj se.

Pane, smiluj se.

Pane, smiluj se.

smiluj se nad námi.

2. Vyzvání Panny Marie a bl. Alžběty od Trojice

Svatá Maria, Matko Boží,

Blahoslavená Alžběto od Trojice,

Dcero Boží,

Snoubenko Kristova,

Chráme Ducha svatého,

Odpočinku Nejsvětější Trojice,

Zcela milující,

Zcela naslouchající,

Zcela se klanějící,

Hluboce usebraná,

Velká Prosebnice,

Lidství navíc pro Ježíše,

Kontemplující Krista u paty kříže,

Pokorná a radostná v oběti,

Ty, která zakoušela přemíru lásky Boží,

Ty, která prožívala nebe ve víře,

Ty, která žila v započaté věčnosti,

Učitelko naslouchání ve vnitřním tichu,

Učitelko ustavičné modlitby,

Horlivá učednice svatého Pavla,

Apoštolko Letnic v duších,

Struno božské lyry,

Ztracená v Bohu,

Božsky šťastná,

Propasti touhy po lásce,

Příbytku Boží,

Chválo slávy Nejsvětější Trojice,

Ty, která vedeš k Životu, ke Světlu a k Lásce,

oroďuj za nás.

3. Závěr

Beránku Boží, tys na sebe vzal hřích světa,

smiluj se nad námi.

Beránku Boží, tys na sebe vzal hřích světa,

smiluj se nad námi.

Beránku Boží, tys na sebe vzal hřích světa,

smiluj se nad námi.

Oroďuj za nás, blahoslavená Alžběto od Trojice,

aby nám Kristus dal účast na svých zaslíbeních.

Modleme se: Bože, bohatý milosrdenstvím, tys odhalil blahoslavené Alžbětě od Trojice tajemství své skryté přítomnosti v ospravedlněné duši a učinil jsi z ní cítelku v duchu a v pravdě; dej, ať na její přímluvu trváme v Kristově lásce, abychom byli chrámem Ducha a chválou tvé slávy. Skrze Krista, našeho Pána.

Amen.

nebo: 3. Vyzvání Krista

Měj s námi slitování,

vysvobod' nás, Pane.

Ode všeho zlého

Ode všeho hříchu

Od smrti věčné

Svým svatým vtělením

Svou smrtí a zmrtvýchvstáním

Seláním Ducha svatého

4. Prosby v různých potřebách

I když jsme hříšníci,

prosíme tě, vyslyš nás.

Veď a ochraňuj svou církev.

Prosíme tě, vyslyš nás.

Papeži a biskupům, kněžím a jáhnům

dej věrnost ve svatém povolání.

Všem národům dej mír a pravou svornost.

Na přímluvu blahoslavené Alžběty žehnej všem kontemplativním osobám.

Nám všem dej sílu vytrvat v tvé službě.

Ježíši, Synu Boha živého,

prosíme tě, vyslyš nás.

5. Závěr

Kriste, uslyš nás.

Kriste, uslyš nás.

Kriste, vyslyš nás.

Kriste, vyslyš nás.

Eucharistie a růst v sjednocení s Bohem

Karmelitánská spiritualita jako cesta k hlubšímu prožívání liturgie
(2. část)

Paul Menting

Dospět k jednotě

Láska vede k jednotě. Tak mohl Ježíš říci: „Já a Otec jedno jsme“ (Jan 10, 30). Přesto však Otec a Syn vjedno „nespadají“.* Spíše je řeč o *procesu* sjednocení mezi nimi oběma. Kristus se vrací po své smrti a vzkříšení k Otci a dostává pak jméno, které je větší než každé jiné jméno (srov. Flp 2, 9). Musí takřka projít celou cestu vtělení, sdílet náš lidský život, pak trpět, zemřít a vstát z mrtvých, aby nakonec zasedl po Boží pravici (srov. Mk 16, 19). V základě je to jeden jediný proces sebedarování z lásky: „Sám sebe se zřekl, vzal na sebe přirozenost služebníka a stal se jedním z lidí. Byl jako každý jiný člověk, ponížil se a byl poslušný až k smrti, a to k smrti na kříži“ (Flp 2,7-8). O lásce Ježíš říká: „Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo za své přátele položí svůj život“ (Jan 15, 13). Tato nesobecká láska ho učinila mistrem v lásce, a proto je naším vzorem. Říká nám: „Nové přikázání vám dávám: Milujte se navzájem: jak jsem já miloval vás, tak se navzájem milujte vy“ (Jan 13, 34). Nejen apoštolové byli vyzváni, aby milovali tak, jak nám to Kristus na sobě ukázal, nýbrž zcela každý je pozván k tomu, aby ho následoval do této mystické lásky. Ježíš se proto modlí také za všechny, kteří v něho věří: „Slávu, kterou jsi dal mně, dal jsem já jim, aby byli jedno, jako my jsme jedno: já v nich a ty ve mně. Tak ať i oni jsou v dokonalé jednotě, aby svět poznal, že ty jsi mě poslal a žes je miloval, jako jsi miloval mne“ (Jan 17, 22-23).

Láska, která vede k procesu sjednocení, má svůj původ v Bohu. Bůh chce všechno a všechny vtáhnout do své lásky a sjednotit je s ní. Podobnost a rostoucí shoda s Boží láskou působí božskou krásu, jak to velmi výstižně popsal sv. Jan od Kříže (1542-1591):**

A tak (duše Milovanému) říká dále: *A dívejme se na sebe v tvé kráse.*

* Rozumí se: nějak lacinou, bezduchým způsobem – pozn. red.

** Sv. Jan od Kříže, Duchovní píseň (B 36,5), Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2000, str. 226.

To znamená: dělejme to tak, abychom prostřednictvím tohoto již zmíněného cvičení se v lásce, dospěli až k tomu, že *se budeme na sebe dívat v tvé kráse* v životě věčném; to je, že já budu do té míry přetvořena *v tvé kráse*, že budu podobná v kráse a uvidíme se oba *v tvé kráse*, když budu již mít tvou vlastní krásu; takže, když bude hledět jeden na druhého, uvidí každý v tom druhém svou krásu, jelikož jedna i druhá budou pouze *tvou krásou*, když budu již pohlcena *v tvé kráse*; a tak, já tě uvidím *v tvé kráse*, a ty mne *v tvé kráse*, a já se uvidím v tobě, *v tvé kráse*, a ty se uvidíš ve mně, *v tvé kráse*; a tak budu vypadat jako ty *v tvé kráse*, a ty budeš vypadat jako já *v tvé kráse*, a moje krása bude tvá krása a tvá krása moje krása; a tak já budu tebou v tvé kráse, a ty budeš mnou v tvé kráse, protože tvá vlastní krása bude mou krásou; a tak se uvidíme jeden v druhém *v tvé kráse*.

Když jsou lidé zamilováni, vyzdvihují často krásu toho, koho milují. Zamilovaný považuje toho, s kým jej láska pojí, většinou za krásného a přitažlivého, nezávisle na běžných konvencích krásy. Kdo skutečně miluje, chápe slova prvního listu apoštola Petra (určená původně ženám): „Když se zdobíte, nesmí to být jen navenek: že byste si dělaly umělé účesy vlasů, věšely na sebe zlaté šperky a oblékaly si nádherné šaty. Spíše (se má krásit) srdce (ozdobami) nepomíjejícími: dobrotou a tichostí ducha. Tohle má u Boha cenu!“ (1 Petr 3, 3-4.) Pravou krásu člověka musíme hledat v jeho nitru. Toto nitro ozdobil a okrášlil sám Bůh, vždyť Bůh nás „udělal jako obraz (své) přirozenosti“ (Moudr 2, 23).

Tuto vnitřní krásu, kterou je člověk obdařen skrze stvoření, nelze vždy poznat hned. Jenom oči milujícího ji mohou dát vidět. Zběžný náčrt, jakým se nejprve zdáme být, může postupně více nabývat podoby, když se vystavíme pohledu Božích láskyplných očí, které nás stále víc přetvářejí v božskou krásu. Bůh může vtáhnout člověka do své krásy jen tehdy, pokud se člověk jako Boží protějšek vnoří do intimity vzájemného nazírání (jednoho na druhého) a nechá se přivést k setkání, až (pak) přeskočí jiskra. Potom k nám Bůh ve své nekonečné lásce volá: „Jak jsi krásná, přítelkyně moje, jak jsi krásná“ (Pís 4, 1). A vždy, když na nás pohlédne láskyplným zrakem, jsme hlouběji přetvářeni v jeho lásku a oděni jeho krásou. Jsme očištěni od každé poskvrny a Bůh nám může zašeptat: „Celá jsi krásná, přítelkyně moje, poskvrny na tobě není“ (Pís 4, 7). Bůh vidí a vyjevuje naši vnitřní krásu svou láskou.

Jan od Kříže toto prožil během svého devítiměsíčního věznění (1577 až 1578). Přemožen touto zkušeností složil básně, jež o tom vypravují. Jednou z těchto básní je *Duchovní píseň*, v níž nechává lidskou duši zpívat milostný duet s Bohem. Tento duet se co do atmosféry a výběru slov úzce váže k biblické Písni písní. K této (své) básni napsal Jan komentář, v němž vysvětluje, jak člověk, obdařený mystickou zkušeností a mající účast na Boží lásce, je vtahován do sjednocení. Když totiž Bůh vidí, že ho člověk miluje tolik, až krása božské lásky, kterou zamilovaný člověk v setkání s Bohem spatřuje, takřka zůstává viditelná na jeho očích a činí jeho pohled právě tak láskyplným, pak Boha to, že může pohlížet na člověka, těší ještě víc. Neboť pak vidí svůj vlastní půvab a vlastní lásku v lásce člověka, a nic se mu nemůže líbit víc. Také člověk, když pohlédne sám na sebe, nevidí pak již svou vlastní nedostatečnost, nýbrž Boží krásu, a je s to setkat se ve svém vlastním nitru s Bohem zářivě a bez jakékoli clony. Normálně vidíme Boha jako v zrcadle a jen v obrysech, avšak stala-li se láska dokonalou, pohlížíme na něj tvář v tvář (srov. 1 Kor 13,12). Kontemplace už pak není nazírání na Boha jako na protějšek, ale mystická zkušenost kontemplace se stane nazíráním Božíma očima v Božím směru pohledu. Tak člověk vidí sám sebe, ostatní, svět kolem sebe Božím stvořitelským způsobem, který dává život a vidí, že je to krásné.

Maria Petyt (1623–1677) popisuje, jak se tato zkušenost v ní upevnila a nabyla určité stálosti.*

Milovaný přijal ve mně příbytek a zvolil si ve mně místo svého odpočinku. Mé srdce je místem potěšení, v němž se Milovaný těší a obveseluje. Ó žárlivý Milovníku! Ó láskou zblázněný (lze to tak říct) Milovaný! Nestrpíš ani jediné zahálčivé uhnutí očí, hned mě napomínáš: „Pohlédni na mě, nejsem ti snad dost? Sytím tě, obveseluji tě a naplňuji tě, jsem zcela a úplně tvůj a ty jsi zcela a úplně má.“

Má duše odpovídá jako ozvěna, ba jako dvojité ozvěna: Ano, můj nejmilejší, jsem zcela a úplně tvá a pro tebe a ty jsi zcela a úplně můj a pro mne – bez smísení s tvory. Pak se zdá, že srdce se vůči Bohu podivuhodným způsobem otevírá a rozšiřuje se, takže se stává způsobilým přijmout Milovaného a může se s ním sjednotit jasným poznáním a nesmíšenou láskou.

* Michael od sv. Augustina, *Het leven van de weerdighe moeder Maria a Sta. Teresia*, 4 díly, Gent 1683 a násl., část II, kap. 146, str. 241.

Také Maria Petyt navazuje tím, jaká slova volí, na biblickou Píseň písní, v níž říká nevěsta o ženichovi: „Můj milý sestoupil do své zahrady k záhonům balzámovým, aby v zahradách pásl a trhal lilie“ (Pís 6,2). V tradici milostné mystiky se nevěstou rozumí lidská duše a ženichem Kristus nebo Bůh. Duše je místem, kde může Bůh prodlévat, tak jako se ženich může uchýlit do zahrady, která je potěšením pro všechny jeho smysly. Člověk, milující Boha, je pro Boha místem potěšení, v němž se Bůh rád zdržuje: „Kdo mě miluje, bude zachovávat mé slovo a můj Otec ho bude milovat a přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek“ (Jan 14,23). Pravá láska se ustálí, ukotvuje se, usadí se a již nikdy milovaného partnera neopouští. Vědomí nerozlučnosti umožňuje zcela se darovat: „Já jsem svého milého a můj milý je můj, on pase v lilích“ (Pís 6,3). Oba se darují v naprosté odevzdanosti a přijímají druhého v naprosté otevřenosti. Oba se jeden z druhého těší a navzájem si stačí.

V mystickém sjednocení mezi Bohem a člověkem tomu není tak, že Bůh se s člověkem smísí, nýbrž přijímá-li člověk Boha ve svém srdci, znamená to: jasné poznání a nesmíšenou lásku, tj. kontemplace a láska jsou pak jednou božsko-lidskou skutečností, která zaplňuje celý obzor.

Z němčiny přeložila sestra Petra od Zmrtvýchvstalého, OCD.

ŠESTERO VELIKONOC EDITY STEINOVÉ V BEURONU

P. Gorazd Cetkovský, O.Carm.

V tomto článku bych vám rád dopřál možnost nahlédnout do toho, jak Edith Stein, pozdější bosá karmelitka sestra Terezie Benedikta od Kříže, prožívala velikonoční svátky. Různých svědectví o jejím životě se zachovalo dostatek, proto může náš pohled být takto podrobný.

Zaměřím se přitom jen na šestici po sobě následujících velikonoc (od roku 1928 do roku 1933), která má v životě Edity Steinové zvláštní postavení a zvláštní podobu. Edita tehdy již byla křesťankou, ale ne ještě karmelitkou v klášteře. Těchto šestero velikonočních svátků spojuje to, že Edita Steinová je prožila v Beuronu. Tamní klášter benediktnů byl mimo jiné také známým střediskem duchovního výtvarného umění a liturgické obnovy.

V jaké životní situaci se Edita tehdy nacházela? Připomenu pro souvislost nejstručnější data z jejího života. Narodila se v roce 1891 v židovské rodině ve Vratislavi, tedy v tehdejší Německu. Vystudovala filosofii a ve svých třiceti letech konvertovala ke katolické víře. Pokřtěna byla na Nový rok roku 1922. Starý, zkušený kněz, který ji připravoval na křest, se snažil najít jí po křtu zázemí, které by jí odpovídalo. Obrátil se proto na svého přítele, vzdělaného preláta Josefa Schwinda, generálního vikáře špýrské diecéze. Ten se pro Editu nadále stal velikou oporou, nejen jako duchovní rádce. Rozuměl jí, věnoval jí svůj čas, ale pomohl jí najít také zařazení v praktickém životě: místo učitelky na škole sester dominikánek přímo ve Špýru. Tam Edita začala vyučovat v roce 1923. Škola vedená řeholnicemi představovala kromě zdroje obživy také příhodné prostředí pro její vlastní duchovní život. Žít při klášteře, mít možnost kdykoliv se jít modlit do kostela, v neděli navštívit preláta Schwinda, to vše bylo pro ni hodně důležité. Když po několika letech ze Špýru odešla a trávila nějaký čas doma ve Vratislavi, zmiňuje se, že zvyknout si na jiné prostředí pro ni nebylo vůbec snadné.

Zatímco na letní prázdniny jezdila domů do Vratislavi k mamince a ke své rodině, vánoční a velikonoční svátky trávila jinde. „*O svátcích je to pro mě doma zvlášť těžké (jistě víš, že moji příbuzní nejsou naší víry)*“,“ zmínila se kdysi v dopise jedné své studentce (153).^{*} Proto se na svátky k rodině nevracela. Víme, že v letech 1925 a 1927 strávila velikonoce v místě, které se jmenuje Liebfrauenberg a patří do farnosti Bergzabern, v níž byla pokřtěna. Byl tam totiž dům pro zotavení, který vedly řeholní sestry, jejichž duchovním rádcem byl prelát Schwind.

V roce 1927 ovšem Josef Schwind zemřel. Pro Editu to byla velká ztráta. Tehdy – o velikonocích roku 1928 – se na doporučení svého přítele, jezuitu Ericha Przywary, poprvé vypravila do Beuronu. Kromě zbožného prožití svátků bylo jejím cílem seznámit se s opatem tamního kláštera Rafaelem Walzerem. Tento velmi schopný muž se pak stal jejím duchovním vůdcem pro další léta jejího života. Ačkoliv byl jen o tři roky starší než ona, Edita k němu měla velikou úctu.

* Cituji dopisy E. Steinové podle vydání: Edith Stein, Selbstbildnis in Briefen, 1. Teil, 1916–1933, 2. rozšířené vydání, Herder, Freiburg 1998.

Své druhé velikonoce prožila Edita v Beuronu následujícího roku 1929 a jsme o nich zpraveni podrobněji, protože tentokrát nepřijela sama. Mezi studentkami a řeholnicemi špýrské školy, kde žila a učila, se Edita několika z nich věnovala ještě soukromě. Patřila k nim mladá sestra dominikánka Agnella Stadtmüller. Edita ji nejprve připravovala k doplňovací maturitě a ke studiu na univerzitě. Pak uplynulo několik let, během kterých zůstávaly spolu v čilém kontaktu. Na jaře roku 1929 jí Edita připravila zvláštní dárek: dohodla s představenou, že sestra Agnella bude moci strávit velikonoce s ní v Beuronu. Když sestra Agnella po létech zapsala v souhrnu všechny své vzpomínky na Editu Steinovou, označila právě ty společné dny v Beuronu za vrchol všeho toho, co kdy mohla s Editou prožít.

Edita chápala svůj velikonoční pobyt v Beuronu, především Svatý týden, jako exercicie. Ponořila se do mlčení. I z její dochované korespondence je zřejmé, že se snažila dopisy vyřídít předtím nebo je odložit na pozdější dny. Dovedla však přitom být velice taktí. V jednom dopise píše: „*Píšu předem, protože zítra, na Květnou neděli, bych už ráda začala mlčení. Přibaluji Vám však již z obou prvních dní – jsem tu už od čtvrtého večera – plnost pokoje, klidu a lásky...*“ (143) A tomuto „balíčku“ pokoje a lásky sama věří natolik, že dále k už citovaným větám připojuje i sdělení, o kterém předpokládá, že adresátku dopisu zarmoutí. Svě mlčení dokázala ovšem Edita z vážného důvodu i porušit, například když měla sdělit jedné studentce svůj názor k jejímu rozhodování se zda vstoupit do kláštera. Napsala jí k tomu to nejnutnější a dodává: „*O sobě nebudu tentokrát dál psát, protože mám vlastně dnes již mlčení.*“ (188)

Sestra Agnella vzpomíná, že Edita v těch dnech vstávala již velmi časně, aby se mohla účastnit prvních klášterních modliteb, které byly v kostele již kolem čtvrté ráno. Ji samotnou ovšem Edita přiměla, aby si po školním vypětí odpočinula a přicházela za ní do kostela až na ranní mši svatou. Právě tak po obědě jí dopřávala oddech – jakousi přestávku v exercičním mlčení: vyšly si přitom na procházku na nějaké klidné místo a dopřály si chvíli rozhovoru. „*Lehkým konverzačním tónem se mnou mluvila obvykle o liturgickém dění, které jsme právě zažily nebo měly před sebou. (...) Zelený čtvrtek, Velký pátek a Bílá sobota byly pro ni dny hlubokého mlčení a vážného usebrání, až zaznělo velikonoční Aleluja.*“

O tom, že střed velikonoc spočíval pro Editu opravdu v liturgické modlitbě, svědčí mimo jiné také její zápisy v knize hostí penzionu Mayer, kde v Beuronu obvykle bydlela. Na závěr svého prvního tamějšího pobytu o velikonocích roku 1928 do knihy poznamenala (60):

Laetatus sum in his quae dicta sunt mihi: in domum Domini ibimus. Zaradoval jsem se, když mi řekli: Do domu Hospodinova půjdeme. V naději, že brzy zase budu smět z pohostinného domu u dřevěného mostu jít do „domu Hospodinova“ a v srdečné vděčnosti

Dr. Edith Stein, Špýr, klášter sv. Magdalény

(Když měla Edita jet o velikonocích roku 1928 do Beuronu poprvé, chtěla se ubytovat v exercičním domě „Maria Trost“, který měly v městečku Milosrdné sestry sv. Vincence z Paula (byl vysvěcen tři roky předtím). Ale protože se v něm právě v těch dnech konaly exercicie pro učitele, sestra představená jí musela odmítnout a doporučila jí (59) výhodné ubytování v soukromí „zcela blízko“. Pravděpodobně to byl ten penzion, kde potom o velikonocích bydlela.)

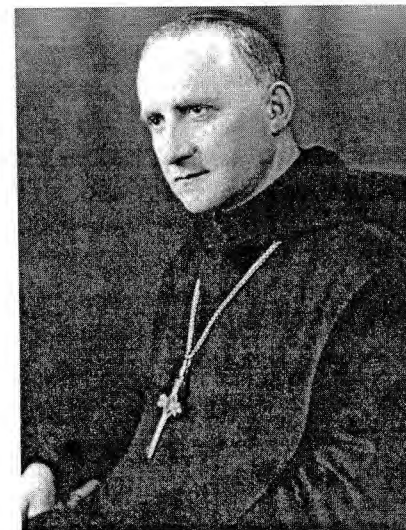
Zajímavé je, v čem se vzpomínky sestry Agnelly shodují s tím, jak se vyjadřuje sama Edita ve svých dopisech dalším přátelům. Jde o přesvědčení, že velikonoce v Beuronu jim přinesly trvalé ovoce. Sestra Agnella napsala: „*To, co nám dala svatá liturgie velikonoc, je trvalé a nemůže zaniknout.*“ A Edita týden po velikonocích napsala v dopise své známé řeholnici do Mnichova, kam sestra Agnella pak odjela: „*Na sestře Agnelle určitě ještě spatříte odlesk Beuronu. To, co si odtud člověk s sebou nese, je trvalé. A během dvanácti dní se tam dá nasbírat poklad, který nadlouho poskytuje výživu a pomáhá strávit vše, co přichází zvenčí. To je odpověď na otázku, jak se mi vede.*“ (68)

Další vzpomínka, o které sestra Agnella říká, že ji nikdy nezapomene, se váže k jejich setkání s otcem arciopatem Rafaelem, když mu na závěr svého pobytu šly společně poděkovat. Pro Editu byl ovšem víc než pouhým hostitelem. Svěřovala se mu se svým duchovním životem a jeho radami se skutečně řídila. To on ji také zdržoval od vstupu do kláštera s odůvodněním, aby využila své hřívný (co do vnější činnosti) a také aby ušetřila maminku od veliké rány, kterou by jí tím zasadila. Edita jej kdysi nazvala – jistě ne bez humorné nadsázky, ale také ne bezdůvodně – „svým opatem“. Ve

vzpomínkách nazvaných „Jak jsem přišla do kolínského Karmelu“ napsala: „*Už před lety jsem soukromě složila svaté sliby. Od té doby, kdy jsem v Beuronu získala určitý druh klášterního domova, mohla jsem v arciopatu Rafaelovi spatřovat „svého opata“ a jemu předkládat k rozhodnutí všechny důležité otázky svého života.*“* V jednom dopise se o svém rozhovoru s ním zmínila: „*Také jinak jsem mohla vše zcela nenuceně přednést a vše bylo přijato s laskavostí. Jak víte, není tu žádná „diplomacie“ a žádné postranní úmysly.*“ (88)

Podobný přístup radila i druhým. Svě někdejší studentce, která se nyní rozhodovala vstoupit do kláštera a později se opravdu stala karmelitkou, Edita napsala: „*Velmi ráda bych chtěla, abys dříve než požádáš někde o přijetí, důkladně promluvila s otcem arciopatem.*“ (239)

A nebyly to maličkosti, s čím se na svého duchovního rádce obracela. O velikonocích roku 1930 s ním prohodila situaci jedné své někdejší studentky, která právě před dvěma týdny vstoupila do kláštera. Musely s tím souviset nějaké obtíže, protože Edita při té příležitosti použila slova: „*problematická budoucnost.*“ (88) Otec arciopat totiž pravděpodobně dívku znal a sám měl zájem na tom, aby se jí dostalo potřebné pomoci. Když pak Edita na sklonku téhož roku zvažovala svůj odchod ze Špýru, aby získala více času na svou vědeckou práci a na přednáškovou činnost, zmínuje se v jednom dopise, že zatím nechce přemýšlením o tom ztrácet čas, ale bude se tím zabývat až o vánočních prázdninách. „*Je třeba to v Beuronu důkladně promyslet.*“ (118)

Rafael Walzer (1888–1966) byl zvolen opatem beuronského kláštera již ve svých třiceti letech. Zbudoval v Beuronu teologické učiliště a velkou knihovnu, začal vydávat benediktinské časopisy, podílel se na založení několika dalších klášterů. V roce 1935 pro potíže s nacistickým režimem odešel do Švýcarska, pak do Francie a Alžíru. Do Německa se vrátil až v roce 1964. V Beuronu je pohřben.

* Edith Stein, *Wie ich in den Kölner Karmel kam*, Echter Verlag, Würzburg 1994, str. 12.

Jedno místo v její korespondenci prozrazuje, že Edita si svůj vztah k beuronskému prostředí musela sama před sebou také obhájit. Na Květnou neděli roku 1932 z Beuronu psala své studentce, pozdější karmelitce:

Přirozeně jsem já taky už rozvažovala o tom, jak si to zodpovím, že sem jezdím tak často. Ale vposledku je třeba vnitřnímu životu také dopřát potravu, kterou potřebuje, zvláště když člověk jindy musí mnoho vydávat navenek. O tom přirozeně nelze diskutovat s lidmi, kteří jsou zaměřeni čistě materialisticky a pro hodnoty duchovní a duševní nemají žádný smysl. (188)

Velmi závažný byl pak její pobyt v Beuronu o velikonocích roku 1933, tedy nedlouho poté, co se v Německu dostal k moci Adolf Hitler. Napsala o tom:

*„Tentokrát mě tam vedla ještě jedna zvláštní záležitost. Pořád jsem v posledních týdnech rozvažovala, jestli bych nemohla něco vykonat v židovské otázce. Nakonec jsem pojala plán jet do Říma a poprosit v soukromé audienci svatého Otce o encykliku. Nechtěla jsem ale takový krok podniknout na svou pěst.“**

Ačkoliv to bylo trochu napínavé, protože otec arcioapat se v těch dnech teprve měl vracet z Japonska, přece si byla jistá, že on na svátky už bude chtít být v klášteře. A opravdu se setkali. Edita od cesty do Říma upustila, ale prostřednictvím otce arcioapata poslala svatému Otci dopis, ve kterém mu předložila svou žádost. (Sedmdesát let byl tento její dopis v tajných vatikánských archívech, nebylo jisté, zda vůbec existuje, ani jeho přesné znění. Teprve v roce 2003 byly tyto materiály odtajněny. Průvodní list otce arcioapata k Editinu dopisu je datován 12. 4. 1933, což byla středa Svatého týdne roku 1933.) Edita tedy svůj dopis papeži psala v Beuronu o velikonocích roku 1933.

I čas svého konečného rozhodnutí pro odchod do kláštera počítala od svého beuronského pobytu. „*Asi deset dní po mém návratu z Beuronu (po velikonocích 1933) mi vyvstala myšlenka: Není teď konečně čas jít na Karmel?*“ Proto byly velikonoce v roce 1933 jejími posledními v Beuronu. Ještě v témže roce vstoupila do kláštera a zbývající devatery velikonoce svého života již prožívala jako karmelitka.

* Tamtéž.

Velikonoce nebyly tedy pro Editu časem úniku od lidí a vytržení se do světa liturgie. Jako je to příznančné pro celý její život, zůstávala i ve svém prožívání velikonoc člověkem otevřeným pro druhé, pro hluboké lidské vztahy a hodnoty. Je to zjevné i ze skutečností, které jsme si již připomněli. Dokázala se o krásu svých beuronských velikonoc dělit se svou žákní, „svým velkým dítětem“, jak ji také kdesi nazvala. V otci arciopatovi nehledala také jen „instituci“ – duchovní poradnu, ale zároveň člověka, jejich vztah byl hluboce přátelský.

Zřetelně je tento rozměr jejich velikonoc zřejmý z okolností pozdějších. Když nechtěla vánoce roku 1932 trávit v Münsteru, kde tehdy působila, a protože pro množství práce nechtěla odjíždět nikam daleko (225), rozhlížela se po vhodném útočišti někde v okolí. Tehdy si zvolila klášter voršilek v Dorste. Tamní sestry studovaly totiž na institutu, kde Edita pracovala a bydlela, takže se dobře znaly. Čtrnáct dní po svém odjezdu od nich napsala jejich představené: „*Chtěla bych Vám ještě jednou srdečně poděkovat za blahodárné tiché dny vánoce a za hodiny, které jste mi věnovala. Chci se Vám přiznat, že k tomu, abych se rozhodla pro Dorste, mě nevedla jen touha po klášterní samotě o svátečních dnech, ale také mé tušení, že Vás vůči mně již něco vnitřně pojí a že by mělo význam naše osobní setkání. Snad o tom Vy víte ještě něco víc, než já.*“ (231)

Mimoto jí její způsob prožívání svátků poskytoval možnost modlit se za druhé. Vždyť sama také na modlitbu druhých spoléhala a ráda je o ni prosila. Jedné ze svých studentek, která řešila své těžkosti s učením, napsala Edita po vánocích: „*V Beuronu jsem na tebe a na tvou velkou prosbu hodně myslela.*“ (128)

Pokusme se nyní zaměřit na to nejvlastnější, co pro Editu k jejím beuronským velikonocům patřilo, co na nich bylo pro ni krásné. V jednom dopise na jaře roku 1930 mluví o své zaneprázdněnosti a o svém očekávání velikonoc: „*Uprostřed té spousty (práce) se přirozeně má touha po klidu v liturgii zvětšuje, a myslím proto (na to), co nejdřív a co nejpřímější cestou jet do Beuronu.*“ (84) Tedy: hledá klid, který v sobě zahrnuje liturgie.

Ještě výmluvnější se zdá její dopis, v němž vysvětluje, proč o vánocích 1932 jela právě k voršilkám do Dorste. „*Na dny svátků chci utéci do klášterní*

odloučenosti s krásnou liturgií: ne do Gerleve (což byl nedaleký benediktinský klášter, který dobře znala), protože se obávám návalu v kostele a ještě víc v klášteře; ale tady zcela blízko k voršilkám do Dorsten, které mě již dlouho zvaly.“ (225) Zaznívá tu tedy trojí určující motiv:

- klášterní ústraní,
- krásná liturgie,
- přátelské zázemí.

Snad nejpodrobněji se o svých velikonocích v Beuronu Edita rozepsala v dopise, jehož adresátkou byla sestra Adelgundis Jägerschmidt, její někdejší studentka (pouze o čtyři roky mladší než Edita) z Freiburgu, kde Edita jako asistentka profesora Husserla kdysi vedla filosofický seminář. Této sestře – na samu velikonoční neděli – psala:

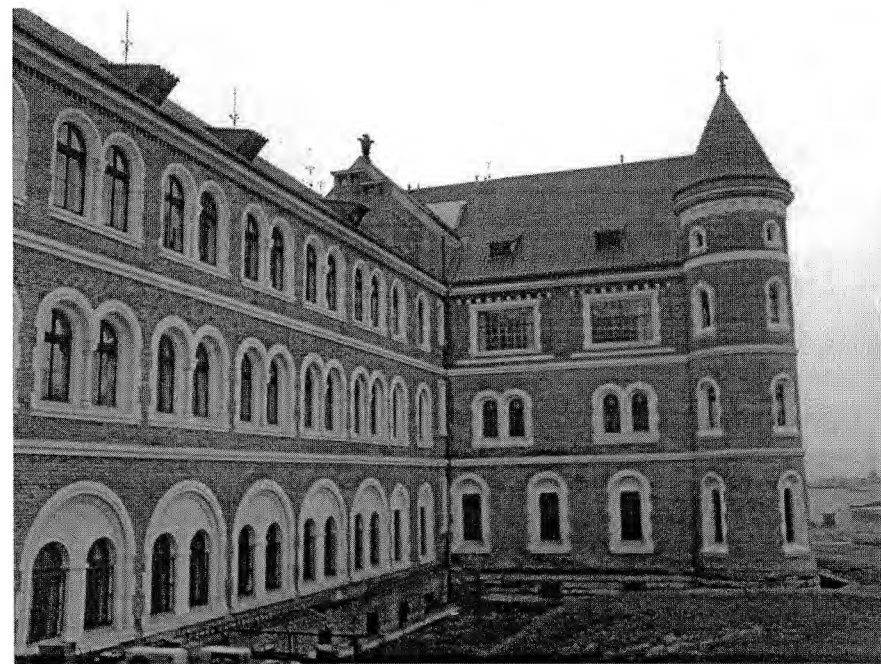
„Milá sestro Adelgundis, Bílá sobota uplynula příliš rychle, než abych Vám poslala velikonoční pozdrav. A tak mohu teď říci trochu více. Nevím ovšem, kde začít a kde přestat. A to nejlepší z těchto přebohatě požehnaných dní se nedá říci, natož napsat. „Praestolari in silentio salutare Dei“ (V tichu čekat na Boží spásu) bylo textem velkopátečního kázání, které měl opět sám otec arcipat: mlčení Zeleného čtvrtku jako výzbroj, mlčení Velkého pátku jako boj, mlčení jako vítězství – němý jásot velikonoční radosti. Při tom chceme zůstat.“ (88)

Tyto řádky představují jen maličké „okénko“ k nahlédnutí do Editiných beuronských velikonoc. Tak jako měla ráda mlčení, mlčela vlastně i o svém vnitřním prožívání svátků. Ale dostatečně je z jejích zmínek zjevné, že toto mlčení neznamenal prázdnotu. Nám už známé sestře Agnelle v závěru svých posledních velikonoc v Beuronu – na velikonoční pondělí roku 1933 – napsala:

„Milá sestro Agnello, Vy víte, jak vyplněné jsou dny zde. Proto přijmete srdečný velikonoční pozdrav i opožděně...“ (244)

I když jsem tuto šestici velikonoc Edity Steinové (nebo spíš Editu samotnou) poznával s velkým zájmem, přece se o mne v závěru pokusilo mírné zklamání. Doufal jsem, že podněty, které z tohoto setkání s ní načerpáme, budou k užítku co nejširšímu okruhu lidí. Ukázalo se ovšem, že ačkoliv Edita ještě tehdy nebyla řeholnicí, přece již se na řeholní prostředí hodně vážala a její zbožnost

měla hodně klášterní ráz. Sestře Adelgundis již v roce 1930 zakončuje jeden svůj dopis (78) slovy: *„in desiderio vitae monasticae s Vámi spojená...“* – což lze přeložit: „v touze po mnišském životě“ (i když by teoreticky bylo možné přeložit i: „v touze, jakou se vyznačuje mnišský život“). O jejích soukromých slibech již byla zmínka. A také jsme mohli postřehnout, že po své konverzi žila téměř vždy při nějakém klášteře nebo ve škole, v níž přednášely a studovaly řeholnice. A opravdu – v zápiscích „Jak jsem přišla do kolínského Karmelu“ Edita uvádí, že po Karmelu toužila od svého křtu, jen dlouho nebylo možné tuto touhu uskutečnit. Píše doslova: *„Čekání se pro mne nakonec stalo velmi tvrdým. Stala jsem se ve světě cizincem.“*

Významným dílem beuronské výtvarné školy je vůbec první klášter benediktinek beuronské kongregace. Byl postaven v Praze na Smíchově v letech 1888–1891 spolu s kostelem sv. Gabriela. Roku 1904 odsud 14 sester osadilo nově zbudovaný klášter sv. Hildegardy poblíž Eibingen. V roce 1919 smíchovské sestry, které se pro svou německou národnost obávaly o svou budoucnost své komunity v nové republice, celý klášter prodaly a odešly do Německa. Na Smíchově fotografoval Štěpán Macháček.

Jako byla Edita tehdy – mohli bychom říci – řeholnicí bez hábitu, tak také velmi lnula k Beuronu jako klášteru. Jak jsme slyšeli, nazvala ho „svým klášterním domovem“. Sestra Agnella ve svých vzpomínkách na společné velikonoce v Beuronu napsala o jejich odjezdu: „Potom jsme opustily Beuron – srdce tam zůstalo.“ A podobně se vyjadřuje sama Edita. Tři týdny po vánocích (v lednu 1931) napsala v jednom dopise: „Váš milý dopis jsem dostala ještě v milovaném Beuronu. Mé srdce je ještě tam a sem přichází, jen když to nutně potřebuji; jinak čeká, až přijdu zase tam, to znamená výhledově ve Svatém týdnu...“ (131) A přece nešlo o nějaké nezdravé lpění na tomto místě nebo na lidech, se kterými se tam setkávala. Vždyť mimo Beuron dokázala odvést množství soustředěné tvůrčí práce, do hloubky žít vztah s Bohem i krásné vztahy s mnoha lidmi.

A tak nám přece Edita Steinová může být i vzorem zbožného člověka žijícího v civilním zaměstnání. Po svém návratu z velikonočních svátků (v roce 1932) napsala z Münsteru jedné přítelkyni:

„Váš milý velikonoční dopis mě zastihl v Beuronu. (...) mohla jsem ještě jednou téměř dva týdny být šťastným mnichem. To jsem ostatně i zde, pouze (si) poněkud jinak rozdělují Ora et labora...“ (235) Z toho je zjevné, že mimo Beuron nebyla Edita nešťastným, vykořeněným člověkem, ale nashromážděné vnitřní bohatství si nesla s sebou a žila z něj.

Na závěr jsem ponechal jednu událost, která se neodehrála přímo v Beuronu, ale cestou tam. Když Edita jela do tohoto kláštera na poslední ze šesti svých tamních velikonočních pobytů, chtěla se tehdy – jak jsme řekli – také poradit o svém záměru oslovit svatého Otce. Sama o tom později napsala:

„Ačkoliv odpovídalo mé povaze podniknout nějaký takový vnější krok, cítila jsem, že to ještě není „to pravé“. V čem ale to pravé mělo spočívat, to jsem nevěděla.

V Kolíně jsem (na dobu) od čtvrtku večera do pátečního rána cestu přerušila. Měla jsem tam jednu katechumenku, které jsem při každé možné příležitosti

musela věnovat trochu času. Napsala jsem jí, aby mi sdělila, kde bychom večer mohly navštívit „svatou hodinu“. Byl předvečer prvního pátku v dubnu a v tomto „svatém roce“ 1933 byla všude památka utrpení našeho Pána konána zvlášť slavnostně.

V osm hodin večer jsme se dostavily ke svaté hodině na Karmelu v Kolíně-Lindenthalu. Kněz měl promluvu (...) Mluvil krásně a dojímavě, ale mě hlouběji než jeho slova zaměstnávalo něco jiného. Rozmlouvala jsem se Spasitelem a řekla jsem mu, že vím, že je to jeho kříž, který je teď vložen na židy. Většina to nechápe; ale ti, kteří to chápou, ti ho musejí ve jménu všech ochotně na sebe vzít. A že to chci udělat, jen ať mi On ukáže jak. Když pobožnost končila, měla jsem vnitřní jistotu, že jsem vyslyšena. Ale v čem by to nesení kříže mělo spočívat, to jsem ještě nevěděla...

Na druhý den ráno jsem pokračovala v cestě do Beuronu.“

Tato důležitá modlitba v kolínském kostele nepatřila přímo k Editiným beuronským velikoncům. Ale věřím, že s nimi byla spojena. Věřím, že ze všech Editiných velikonoc v beuronském klášteře vyrostla její hluboká pozornost ke Spasiteli, k jeho kříži a jeho výkupné ceně.

Kéž i naše velikonoce (kolikáté už na tom kterém místě?) jsou vždy duchovní obnovou, kéž jsou chvílemi pevného přilnutí k Pánu Ježíši a někdy snad i citelnou průpravou na velké okamžiky našeho života.

KARMEL – časopis pro duchovní život

Vydává Českomoravská generální delegatura řádu karmelitánů v Kostelním Vydří.

Odpovědný redaktor P. Gorazd Cetkovský O.Carm.

ISSN – KARMEL 1210 – 499X

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou s. p., ředitelstvím odštěpného závodu Jižní Čechy v Českých Budějovicích, j. zn.: P – 1911 / 97 ze dne 9. dubna 1997.

Evidenční číslo: MK ČR E 13791.